

ciplinarnim pristopom, primerjalno metodo in priznano empirično raziskovalno rutino se avtor uvršča med svetovne teoretike komunikacijske znanosti. Če njegova dialektična kritična misel v svetu še ni doživela popolne afirmacije, je to predvsem zato, ker glorifikacijska embolija po navadi pripada etabliranim zahodnim komunikologom, ki stabilizirajo moč vladajoče elite, ne pa tistim, ki snujejo kritične paradigme demokratičnega komuniciranja civilne družbe. Zato pa s pozicij znanosti slednjim pripada pomembnejše mesto v komunikacijski znanosti.

Slednjič, priznanje tudi založbi Znanstvenemu in publicističnemu središču, ki je pokazalo razumevanje za tako delo.

France Vreg

JANEZ PEČAR

Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo

(Didacta, Radovljica, 1992, str. 499)

Vsaj na dve strani se lahko širi zadovoljstvo ob izidu tretje knjige o družbenem nadzorstvu oziroma socialni kontroli, ki jo je napisal prof. dr. Janez Pečar. Na eni strani je lahko zadovoljna slovenska strokovna javnost, posebej tista zbrana okrog kriminologije, na drugi strani pa sam avtor, ki je lahko upravičeno ponosen na svojo trilogijo, saj ga to delo potrjuje kot pravega erudita na tem družboslovnem področju. Knjiga Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo je namreč obsežno delo, pred katerim sta izšli že knjigi o formalnem nadzorstvu (1988) in neformalnem nadzorstvu (1991).

Suvereno znanstveno poznavanje nadzovanja omogoča avtorju pregleden, sistematičen in analitičen pristop, s katerim se odlikuje obravnavana monografija. Po uvodni predstavitvi ključnih pojmov in hipotez prikazuje avtor nadzorstveno dejavnost različnih oblik združevanja ljudi. Tem oblikam združevanja je nadzorstvo vzporedna,

sekundarna funkcija, saj različne interesne, lokalne, delovne, strokovne in izobraževalne skupine sicer služijo predvsem drugim namenom. S tem je nazorno prikazana tudi grobost splošne klasifikacije družbenih skupin in institucij zgolj po njihovi osnovni družbeni funkciji.

Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo umešča avtor v vmesni prostor med državno in zasebno sfero. To je torej do neke mere področje civilne družbe, v kateri sta poudarjena pluralnost in javnost, pa tudi zakonitost. Zato se je avtor poglobil v nadzorovalno dejavnost takšnih družbenih pojavov, kot so družbene skupine, politične stranke, delovne organizacije in lokalne skupnosti. Med družbenimi procesi pa je prodorno razčlenil zasebno varstvo, pomoč, laično reševanje sporov in šolanje.

V vse omenjene oblike združevanja in povezovanja ljudi prodira vse bolj pravna ureditev. Težnje panjuridizacije so tako značilne za moderno družbo, da se jim tudi nadzorovanje ne more izogniti. Vedno več družbenih odnosov je urejenih s pravnimi normami – državnimi in avtonomnimi. To je povezano z organiziranostjo vedno večjih delov globalne družbe. Zato se tudi nenehno širijo področja sicer zunajdržavnega, vendar vsaj delno institucionaliziranega nadzora. To so področja, ki so za državo manj pomembna, vendar so v osnovnih obrisih pravno urejena.

Socialni nadzor v teh sklopih družbenih odnosov izhaja preprosto iz potrebe po varnosti posameznikov in družbenih skupin. Zagotavljanje varnosti in predvidljivosti v družbenem vedenju ljudi pomeni zadovoljitev potrebe po določeni meri stabilnosti in gotovosti v družbenem življenju. Socialni nadzor omenjeno stabilnost in predvidljivost utrjuje, zato je nujna sestavina (prerekvizit) družbene strukture.

Sicer pa so vsa področja nadzovanja, ki jih avtor niza z »ekspertno lahkotnostjo«, odličen prikaz treh splošnih funkcij sleherne družbene institucije. Vsaka družbena institucija je namreč najprej tvorec vsebine družbenih vlog, ki jih »igramo« v teh institucijah, potem nadzorovalec uresničevanja teh družbenih vlog in končno homeostatični mehanizem, ki hoče ohraniti nespremenjeno vsebino ustaljenih družbenih vlog, čeprav se celotno okolje institucije spreminja. Ta vidik delovanja institucij preprečuje inovativnost,